

رهبری معنوی در سازمان

با تأکید بر مولفه‌های هویت و اعتماد سازمانی

راضیه فیاض

دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت و برنامه‌ریزی امور فرهنگی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)

سرشناسه	:	فیاض، راضیه، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	:	رهبری معنوی در سازمان با تاکید بر مولفه‌های هویت و اعتماد سازمانی / راضیه فیاض.
مشخصات نشر	:	اصفهان: فرهنگ پژوهان دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۱۲۷ ص:، جدول، نمودار؛ ۵/۲۱×۵/۱۴ س.م.
شابک	:	۲۰۰۰۰۰ ریال 978-622-99494-5-0 :
وضعیت فهرست نویسی	:	فیاض
موضوع	:	معنویت
موضوع	:	Spirituality
موضوع	:	رهبری
موضوع	:	Leadership
موضوع	:	دین در محل کار
موضوع	:	Religion in the workplace
زده بندی کنگره	:	BL ۱۳۹۱۳۲۴/۹ ف/۹
زده بندی دیویی	:	۱۷۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۹۴/۲

عنوان کتاب	:	رهبری معنوی در سازمان با تاکید بر مولفه‌های هویت و اعتماد سازمانی
نویسنده:	:	راضیه فیاض
ناشر	:	فرهنگ پژوهان دانش
صفحه آرا و طراحی جلد	:	ایمان معتمدی
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۹۹۴۹۴-۵-۰
نوبت و سال چاپ	:	اول - ۱۳۹۷
قطع و شمارگان	:	رقعی، ۱۰۰۰
قیمت:	:	۲۰۰۰ تومان

انتشارات فرهنگ پژوهان دانش

@farhangp_iman

اصفهان: ۰۹۱۳۳۷۰۹۷۶۴

فهرست

پیشگفتار.....	۹
فصل اول: مقدمه‌ای بر رهبری.....	۱۳
مقدمه.....	۱۴
مفهوم رهبری.....	۱۵
اهمیت رهبری.....	۱۷
نظریه‌های رهبری.....	۱۹
۱-نظریه خصوصیات فردی رهبر.....	۱۹
۲-نظریه خصوصیات رفتاری رهبر.....	۲۰
۳-نظریه‌های اقتضایی رهبری.....	۲۲
۴-تئوری‌های نوین رهبری.....	۲۳
فصل دوم: معنویت و رهبری معنوی در سازمان.....	۲۷
مفهوم معنویت.....	۲۸
اهمیت معنویت در محیط کار.....	۳۰
معنویت در کار.....	۳۱

۳۶	سطوح معنویت در سازمان
۳۸	ویژگی‌های سازمان‌های معنوی
۳۸	رهبری معنوی
۴۰	مدل رهبری معنوی
۴۱	ابعاد رهبری معنوی
۴۱	ایمان به کار
۴۲	چشم‌انداز
۴۳	عشق به نوع دوستی
۴۴	عضویت سازمانی
۴۵	معناداری در کار
۴۷	فصل سوم: هویت، اهمیت و رویکردها
۴۸	مفهوم هویت
۵۴	اهمیت هویت
۵۶	ویژگی‌های هویت
۵۷	قلمرو هویت
۵۸	انواع هویت
۵۸	هویت فردی
۵۸	هویت اجتماعی
۵۹	هویت سازمانی
۶۰	هویت جنسی
۶۰	هویت دینی
۶۱	هویت فرهنگی
۶۱	نسبت فرهنگ و هویت
۶۳	مفهوم هویت فرهنگی
۶۵	اهمیت هویت فرهنگی
۶۷	مراحل رشد هویت فرهنگی

۶۷	مولفه‌های هویت فرهنگی
۶۸	ادراک فرهنگی
۶۸	پذیرش فرهنگی
۶۸	تعلق فرهنگی
۶۸	مقبولیت فرهنگی
۶۹	۲- شاخصه‌های هویت فرهنگی جامعه ایران
۷۱	دین
۷۳	سنن، آداب و رسوم و جشن‌ها
۷۳	تاریخ
۷۵	جغرافیا
۷۶	میراث فرهنگی
۷۷	رویکردهای علمی نظری هویت
۷۷	الف- رویکرد روش‌شناختی هویت
۷۹	ب- رویکرد اجتماعی هویت
۸۵	فصل چهارم: اعتماد و مفاهیم آن
۸۶	اعتماد چیست؟
۹۰	اهمیت اعتماد
۹۲	ابعاد اعتماد
۹۵	انواع اعتماد
۹۵	اعتماد مبتنی بر تهدید
۹۶	اعتماد مبتنی بر آگاهی
۹۶	اعتماد مبتنی بر هویت
۹۷	نظریه‌های اعتماد
۹۷	الف- نظریه مک کریگور
۹۸	ب- نظریه لیکرت
۹۸	ج- نظریه آرجریس

د-نظریه پیترز ۹۹

ه- نظریه ساشکین ۹۹

و- نظریه لومان ۱۰۰

قوانین اساسی اعتماد ۱۰۱

اعتمادسازی ۱۰۳

گام اول: فرهنگ‌سازی ۱۰۳

گام دوم: رهبری ۱۰۴

نام سوم: ایجاد ارتباطات ۱۰۵

راه‌های تقویت اعتماد ۱۰۵

کارکرد اعتماد ۱۰۷

فصل پنجم: سنجش ردبری معنوی، هویت فرهنگی و اعتماد سازمانی

در سازمانها ۱۰۹

رهبری معنوی را چگونه می‌توان ارزیابی نمود؟ ۱۱۰

هویت فرهنگی چگونه ارزیابی میشود؟ ۱۱۲

اعتماد سازمانی را چگونه می‌توان سنجید؟ ۱۱۵

منابع ۱۱۷

پسگفتار

در شرایط امروزی که سازمان‌ها با محیط رقابتی جهانی مواجه‌اند، همواره نیاز به تغییرات ریشه‌ای و خلاقیت‌های کاری احساس می‌شود. نیروی رقابتی جهانی، سازمان‌های امروزی را مجبور کرده که بعد از ده‌ها سال ادامه روش‌ها، رویکرد کاری ثابت خود، روش‌های کاری جدیدی را در پیش گیرند به گونه‌ای که سازمان‌ها دارای ثبات کاری نبوده و از نوعی ثبات نسبی برخوردارند. برای اینکه از قافله عقب نمانند، اکثر این سازمان‌ها توجه خود را معطوف به رهبران سازمانی کرده و با شجاعت و جسارت خاصی سعی در ایجاد تغییرات بنیادی در درون سازمان دارند، چرا که رهبری با ایجاد تغییر سریع کار دارد و معمولاً رهبران باعث و بانی ۷۰ تا ۹۰ درصد تغییرات موفقیت‌آمیز در درون سازمان می‌باشند.

سبکی از رهبری که در آن رهبر به ارزش‌های معنوی و روحانی به عنوان راهی برای هدایت دیگران اهمیت می‌دهد؛ بینش و چشم‌انداز مشترکی را ایجاد و دیگران را قادر به درک آن می‌کند و اهمیت خدمت را تشخیص می‌دهد رهبری معنوی گویند.

هویت نیز مهم‌ترین عامل در زندگی هر انسانی است. هر اقدامی نیازمند داشتن تصویری از خود و غیر خود است و انسانی که فاقد این تصور باشد، یک مرده زنده است. هویت چیزی است که در جریان رشد فرد و فعالیت‌های اجتماعی او شکل می‌گیرد. محیط معنا شناختی فرد و تعامل او با این محیط نقش بسیار مهمی در هویت یابی او ایفا می‌کند.

بنابراین پرسش از چیستی و کیستی انسان، بدون پرداختن به فرهنگ ممکن نیست. اگر فرهنگ به مثابه مجموعه اندیشه‌های مشترک بشری دانسته شود که در بستری از تفاوت‌ها قرار دارد، همین تفاوت اندیشه‌ای، تنوع در فرهنگ را به دنبال خواهد داشت؛ تفاوت‌های فرهنگی منجر به بروز تفاوت‌های هویتی می‌شود. به طور کلی، فرهنگ، هویت بخش و وحدت‌افزن است؛ زیرا گامی در گذشته و گامی در آینده دارد و این یعنی، تلاش برای بازکاوی و بازشناسی بن‌مایه‌های هویتی و به دنبال آن ترسیم خط سیر آمده و کمکی به داشتن هویتی پایدار. از طرف دیگر، هرگاه از هویت سخن به میان می‌آوریم، در واقع پایه اصلی هویت جمعی در انسان‌شناسی، فرهنگ، است و هویت جمعی، اساساً فرهنگی است.

یکی دیگر از عناصر مهم مطروحه در این کتاب اینست که می‌باشد. اعتماد را می‌توان چشم‌داشتی مثبت نسبت به فردی دیگر است مبنی بر اینکه او با کلمات، اعمال یا تصمیمات خود، نسبت به ما فرصت طلبی نخواهد کرد. رابینز^۱ معتقد است ابعاد اعتماد شامل توجه، انصاف،

^۱ -Robbins

گشودگی، ثبات، شایستگی است. اعتماد یکی از مشخصه‌های اصلی رهبری است؛ وقتی اعتماد از میان می‌رود، ممکن است اثرات منفی شدیدی بر عملکرد گروه بگذارد. یکی از کارهای مدیران این بوده و هنوز هم هست، که برای حل مشکلات با مردم همکاری کنند. اما این که رهبر تا چه حد می‌تواند به دانش و تفکر خلاقانه مورد نیاز برای حل مسئله دست پیدا کند، به اعتماد مردم به او وابسته است. اعتماد و قابلیت اعتماد است که میزان دستیابی رهبر به دانش و همکاری با او را تعیین می‌کند. وانی پیرس به رهبر اعتماد دارند، آمادگی پذیرش آسیب‌پذیری در برابر اعمال رهبر در آن‌ها وجود دارد- چون اطمینان دارند که از حقوق و منافع آن‌ها سوء استفاده نمی‌شود. مردم از فردی که نادرست است یا امکان دارد از آن‌ها سوء استفاده کند پیروی نمی‌کنند. در این میان نقش رهبران معنوی تحریک و برانگیختن کارکنان با استفاده از چشم‌انداز معنوی و ایجاد زمینه‌های فرهنگی بر اساس ارزش‌های بشر دوستانه می‌باشد تا کارکنانی فعال، دارای برتری بالا، متعهد و با انگیزه را تربیت نمایند.

این کتاب شامل ۵ فصل است در فصل اول ضمن ارائه مقدمه‌ای بر مفهوم رهبری به نقش و اهمیت رهبری در سازمان پرداخته شده است. فصل دوم به مفهوم معنویت و اهمیت آن همچنین معنویت سازمانی و معنویت در محیط کار و رهبری محیط کار معنوی اشاره گردیده است. فصل سوم مبانی هویت سازمانی مراحل رشد هویت و مولفه‌های هویت جامعه ایرانی و همچنین رویکردهای هویت تشریح گردیده و در فصل

چهارم به مولفه اعتماد سازمانی، انواع آن و راهکارهای افزایش اعتماد در سازمان پرداخته شده است در فصل پنجم نیز ابزارهای ارزیابی هریک از مفاهیم مورد بحث، جهت استفاده بهتر خوانندگان کتاب ارائه شده است.

www.ketab.ir